

Naročnina listu: Celo leto 35 din., pol leta 18 din., četrt leta 9 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 65 din. Inserati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Telefon Interurban števil. 113.

STRAŽA

NEODVIŠEN POLITIČEN LIST ZA SLOVENSKO LJUDSTVO

Poštšina v državi SHS pavšalirana.

„Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravnništvo je v Mariboru, Koroška cesta števil. 5. - Z uredništvom se more govoriti vsak dan samo od 11. do 12. ure dopoldne. Rokopisi se ne vračajo. Nezapre reklamacije so poštnine proste. Telefon Interurban števil. 113.

42. števil.

Maribor, dne 7. aprila 1922.

Letnik XIV.

Verovati in ne obupati.

Ko smo ob prevratu stopili v našo novo državo, smo bili polni lepih nad v njeno sijajno bodočnost. Sanjali smo o bratski ljubezni, pravičnosti, gospodarskem in narodnem blagostanju. Saj ima naša država vse zemljepisne in narodno-gospodarske predpogoje za dobro in srečno življenje svojih prebivalcev. A po komaj štiriletnem skupnem življenju v naši državi smo doživeli na celi črti bridka razočaranja. Zakaj? Ker se je naša država balkanizirala.

Naša Jugoslavija je obširna država, po površini (252.000 kvadratnih kilometrov) je malo manjša ko Italija. Nova država je skoro petkrat večja ko nekdanja mala srbska država, zemljepisno in gospodarsko popolnoma različne pokrajine, kulturno in versko diferencirana plemena; a ima staro srbsko državno politiko, kakršna je bila, ko je bila Srbija še čisto primitivna balkanska država. Iste politične metode, ista balkanska perfidnost in neiskrenost, ista korupcija, iste politične osebnosti, kakor nekdaj v balkanski državi, vladajo tudi v Jugoslaviji. Previdnejši naši politiki so že ob prevratu izrazili svojo bojazn, kaj bo, če se z Balkanci zanesajo k nam tudi balkanske metode. Žal, imeli so prav!

Orientalna politika v Beogradu je popolnoma zastupila naše gospodarske, in politične razmere in napravila tudi v prečasnih krajih kalno vodo, v kateri se pojavljajo najgorostnejše eksotične živalice, tako, da bo Jugoslavija kmalu «unikum» celega sveta po svojih državnih in kulturnih prilikah. Balkan je veljal od nekdaj vedno kot «čarovniški lonček», kjer vedno vre, neizčisljena brozga, iz katere se ne morejo izcimiti nobeni življenjski elementi. Prišli smo Slovenci in Hrvati v evropsko civilizacijo v novo državo, mislili smo, da bomo dvignili k sebi svoje balkanske brate. Nasprotno, tisto bolešno stanje političnega mrčasnjstva in razdrapanosti, ki tipično označuje Balkan, se že tudi med nami pojavlja. Vedno več strank, struj, nesoglasja v strankah, politične nestrpljivosti, korupcije in perfidnosti je tudi med nami. Meja balkanske «kulturne» sfere se je razširila noter do Triglava. Mi ne gremo naprej, temveč nazaj. Od vseh strani preplavlja našo kulturo balkanizem. Ne samo politika, temveč tudi prosveta, gospodarsko in socialno življenje se razvija po pravih balkanskih orientacijah. Javna morala že peša tudi pri naših nekdanjih dobrih uradnikih. Svojo zapadno kulturo vidno izgubljam, zadnji čas je, da zberemo vse svoje moči skupaj, da se rešimo kulturnega pogina.

Kje je rešitev?

Ali se naj izoliramo pred Balkanom. To ni mogoče. Narodne, gospodarske prilike nujno zahtevajo, da se držimo Jugoslavije, tudi če se tako kulturno trpimo. Kako naj spravimo potem v premoč svoje zapadno kulturno obelilje? Večine ne moremo lahko dobiti v beograjskem parlamentu. Srbski element je številno močnejši od nas, razven tega še ga podpirajo koruptni elementi izmed nas samih, tako, da v doglednem času ne moremo misliti na številno premoč. Tudi prečani sami nismo edini med seboj v taktiki. Večina Hrvatov z Radičem dela abstinenčno politiko, mi opozicijsko, Radič za republiko, mi obširno avtonomijo, tako, da ne predstavljamo enotne fronte. Inteligenca sama je pri nas razdvojena. Večina je v srcu za avtonomijo, a nekaj jih iz tradicionalnih ozirov drži s koruptno demokratsko stranko, ki še hoče vedno veljati med nami kot predstaviteljica napredne misli. V to zmešnjavo prečanov pa širi nemoteno svoj pogubni vpliv balkanizem, s svojo svetovnoznano korupcijo in neženirano perfidnostjo.

Kako se rešiti? vprašuje marsikateri, domovino iskreno ljubeči Jugoslovan.

Treba se nam je v bran postaviti. Verovati moramo v lastno kulturo in delati na to, da stremo balkanizmu. Če so imeli naši predniki moč, da so kulturno ustvarili, moramo mi imeti pogum, da jo ohranimo. Bilo bi za nas slabo spričevalo, če bi zmagal barbarizem nad kulturo. V zapadni Evropi so se po svetovni vojski uveljavila načela demokracije in človečnosti. Politična, gospodarska in socialna svoboda, prost razmah, umskih in znanstvenih predavanj, prosto izžitje vseh narodnih in plemenskih individualnosti v okviru naravnih človeških pravic, to so temeljne prvne naše evropske državne politike. V ta načela moramo verovati in jih dovesti do zmage v boju proti političnemu, gospodarskemu in socialnemu despotizmu Balkana in kulturnemu šarlatanstvu orienta. Svoje kulturne in prosvetne pridobitve moramo braniti kolikor se da. V politično življenje pa moramo spraviti velikopotezno širokosrčnost kršč. socialnega programa SLS. Predvsem v politiki moramo spraviti do veljave dosledno demokracijo, ki ne vidi le samega sebe, le lastne koristi, temveč tudi koristi drugih in celokupnosti. Izvršiti moramo do skrajnosti načelo, da ima vsak tudi v politiki toliko pravic, kolikor dolžnosti in ne samo dolžnosti in nič pravic.

Otresti se moramo. Pribičevičevega balkanskega despotstva in Radičeve otroške trme. Iskati moramo rešitve v sintezi, v medsebojnem sporazumu. Če je že za seboj življenje kompromis, da mora vsak v korist bližnjega in skupnega družabnega življenja odstopiti od svojih zahtev in individualnih želj, mora veljati tembolj tudi za politiko kompromis, kjer gre samo za to, da se omogoči medsebojno življenje posameznikom, temveč celim plemenom. Če bomo vsi odkrito pristali na demokracijo, moramo najti sporazum. Sovražnik sporazuma je le sila in trma. Silo rabi balkanska politika s Pribičevičem na čelu, trmo pa Radič. Sporazum pa nam more prinesiti le pravica in bratska iskrenost.

Naša politika ne sme iti na pot Radiča. Četudi se moremo dobro umisliti v vlogo Radiča, ki nasproti oholim in perfidnim Balkancem predstavlja na svojem ponosu

po pravici užaljeno plemenito hrvatsko narodno dušo, vendar radi bratske vzajemnosti in narodne edinosti ne smemo iti na to pot. Izživalna in borbena politika beograjskih vladodržcev nas sicer stavlja na težko preizkušnjo, da jim povrnemo milo za drago, a v interesu celokupnega jugoslovenskega naroda, in v veri v zmagovitost svojih pravičnih zahtev, moramo potrpeti, dokler ne prisilimo po neprestanem prizadevanju zmago svojim načelom. Smotrena politika Jugoslovanske ljudske stranke pod vodstvom dr. Korošca edina v celi državi razumeva pravilno položaj in rabi tudi pravilne metode. Žal, da število njenih pristašev ni tako močno, kakor njena načela. A ker vemo, da v zgodovinskem razvoju zmagujejo načela, bodo tudi tukaj prej ali slej morala zmagati. Ostati moramo zato mirni tudi takrat, ko se meče na nas ogenj in žveplo in blatijo na orientalsko-hinavski način naša najbolj iskrena prizadevanja. S tem bomo na zunanji pokazali živovitost svojih načel, svoje prepričanje ohranili neoskrunjeno, našo narodno kulturo pa zavarovali pred razdirajočim strupom balkanizma. Na ta način pa bomo izvršili svetovno zgodovinsko nalogo, ki nam jo je naklonila božja Previdnost v novi državi, da bratski srbski narod iztrgamo iz balkansko-orientalskih vplivov in jih pridobimo za iskreno zapadno kulturo. — Dr. J. J.

Razdelitev Slovenije je odložena.

Beograd, 4. aprila 1922.

Kdor ne verjame, da se še dandanes godijo čudeži, ta naj čita beograjske oficijelne radikalne dnevnike. Ti listi pišejo, da «podela zemlje» — razdelitev države na oblasti — ne bo izvedena. Zakaj ne?

Za kulislami so se zadnji hip pojavili nekateri odlični in trezni politiki demokratske in radikalne stranke in so Velesrbom zaklicali: «Stoj! Sprevideli so vendar, da bi z izvedbo načrta «razdelitev države na oblasti» na Hrvatskem in v Sloveniji prišlo do nepričakovanih ovir. «Ne dražimo Hrvatov in Slovencev še dalje!» Tako je energičen nastop naše opozicije proti parcelaciji Slovenije in Hrvatske vendar uspel.

Ko so se v zakonodajnem odboru sprle vladne stranke radi par. 44, ki govori o volitvi poslancev v oblastne skupščine, smo takoj videli, da je par. 44 samo «Sündenbock», v katerega bodo streljali.

Namenoma so se o tem paragrafu prepirali, namenoma so se ustvarjali spori okoli tega paragrafa, samo, da se najde sporna točka. Kaže se, da je hrvatsko in slovensko vprašanje zmagalo.

Za danes obveščamo o tem naše čitatelje. Ko dobi naš poročevalec podrobne podatke, hočemo o tem govoriti podrobno.

Slovenski poslanci med Bunjevci.

Subotica, 3. aprila 1922.

Na povabilo gospodarskih in prosvetnih organizacij katoliških Bunjevcev so došli v nedeljo, dne 2. aprila poslanci Jugoslovanskega kluba: Pušenjak, Zebot, Stanovnik in Sušnik v Subotico. Dopoldne se je vršilo v veliki dvorani Katoliškega doma izvanredno dobro obiskano zborovanje «Udruženja zemljoposjednika». V tem društvu so organizirani kmetijski posessniki. Število udov znaša samo v subotički občini nad 1200. Ta organizacija je podobna našim Kmetijskim podružnicam. Dasiravno je cel dan lilo iz neba, vendar je vest, da pridejo naši poslanci, privabila več stotin zavednih Bunjevcev na zborovanje. Zboru je predsedoval Stipe Vojnić-Tunič, narodni poslanec Jugoslovanskega kluba. Zborovalci so slovenskim poslancem priredili iskrene pozdravne ovacije.

Prvi je dobil besedo poslanec Pušenjak, ki je govoril o gospodarskih organizacijah in je priporočal bratstvo Bunjevcev ustanovitve raznovrstnih združenj. Od obrata to vrlo jugoslovansko plemo ni moglo vsled madžarskega nasilja snovati prav nobenih organizacij. Premoženi bunjevski seljak nosi svoje bankovce v kapitalistične banke. Določilo se je, da se osnujejo vseh vrst zadruge za vse župnije. Za Pušenjakom je govoril poslanec Ivan Stanovnik, ki je s svojim navdušenim govorom o potrebi gospodarskih organizacij žel pri zborovalcih obilo aplavza. Bunjevci, ki so po jeziku Hrvati, so izjavili, da so slovensko besedo prav dobro razumeli.

Dopoldne ob 6. uri se je v isti dvorani vršilo predavanje. Predaval je zaslužni narodni borec Ivan Vojnić-Tunič. Po predavanju je velika množica bunjevaške mladine in staršev izrazila željo, da navzoči poslanci-Slovenci govorijo o prosvetni organizaciji v Sloveniji. Poslanec prof. Sušnik je številnemu zboru med neprestanim odobravanjem govoril o mladinskih in izobraževalnih organizacijah med Slovence. Nato je poslanec Zebot govoril o vezeh, ki preko daljave vežejo Slovence in Bunjevce. Borba za vero katoliško in besedo materino je združila oba jugoslovanska plemena v političnem boju.

Iskrenost in navdušenost se je vselila v prostrano dvorano. In oglašali so se domači govorniki ter izražali veselje radi pobratimstva s Slovenci. Zadel je slovenska pesem: «Iva potujeni zemlji». Kakor je bunjevski rod že po naravi iskren, tako je pravo bratoljubje, ob prilikah, ko sklepa pobratimstvo s plemenom, ki je trpelo in trpi enake bolečine.

Zanimalo vas bo gotovo tam v domovini, da obstoja v Subotici številna slovenska kolonija. Vsi katoliško-misleči slovenski dijaki v subotičkih srednjih in visokih šolah imajo močno dijaško organizacijo. Subotički Orel šteje že okoli 50 članov.

Bratje Bunjevci so bili našega poseta silno veseli, so nas gostoljubno sprejeli in nas povabili, da pridemo še večkrat med nje, pomagati ustanoviti potrebnih organizacij.

V prijateljskem krogu se je zvečer glasila slovenska pesem v naši Subotici.

(Dodatek uredništva: Naprosili smo enega izmed gg. poslancev, da nam opiše v posebnem sestavku naše Bunjevce).

Pomankanje soli in odpomoč.

Vsakemu, kdor vodi kako gospodarstvo, je znano, da je cena za kilogram soli v kratkem poskočila od 8 kron na 16 kron. Monopolna uprava ne jemlje nikakih obzirov na siromašne sloje, le da priteče več denarja v blagajno.

Toda pride še hujše. Bati se je, da bomo kmalu v Sloveniji sploh brez soli. Že zdaj dobivamo na leto 7000 vagonov soli iz Nemčije in Avstrije, ker se v našem solnem rudniku Tuzla-Kreka v Bosni letno ne pridela več soli, kakor kakih 5000 vagonov. Kmalu pa tudi teh ne bomo več dobili, ker so ozkotirne železnice v Bosni v obupnem stanju, so pred katastrofo. Od investicijskega posojila dveh milijard kron, s kojim bi se bile imele graditi in popravljati železniške proge, nabavljati železniški material itd., ni več sluha ne duha. Nič ne ve, kaj je s tem denarjem; izginil je kakor — kača.

Posebno so pa železnice v Bosni zanemarjene. Novega železniškega materiala se ne nabavlja, starega se ne popravlja. Sto in sto vagonov leži ob železniških progah, a nikdo se ne briga, da bi se popravili ter vrnili prometu. Vse se kvari in uničuje z neprestano uporabo in ker se ne popravlja, kajti tudi delavcev-profesijonistov ni več, ker so bili pod imenom «komunisti» izgnani, gre vse v nič in razpad. Vsi stroji in vagoni se bodo morali prej ali slej kot nepopravljivi izločiti iz prometa. Zračunalo se je že po strokovnjakih, da v jeseni že najbrž preneha ves promet v Bosni.

In kje dobimo potem tako potrebno sol? To vprašanje moramo brzo rešiti, da ne bo prepozno.

Citali smo, da je v pušjskem okraju v zemlji mnogo soli, ali rove je dala svojčas monopolna uprava stare Avstrije zasipati in z železnimi vratami zatvoriti, da se ne oškoduje državni monopol, ker so hodili ljudje sami sol kopat. Žive še ljudje, kateri vedo, kje so, ali kje so stala ona vrata. Ena listina iz leta 1789 dokazuje, da je takrat še finančni erar tam solno grudo kopal. Takih mest poznajo stari ljudje najmanj pet. Zakaj ne dvignemo tega zaklada? Zakaj uvažamo raje sol iz Nemčije ali trpimo raje pomanjkanje soli?

Obrachamo se na široko javnost, posebno pa na one, ki imajo večji kapital na razpolago, da se pobrigajo za te naravne zaklade, in jih začno spravljati na dan. Pri kopanju soli v tem slučaju tudi ni toliko tiskiranega, kakor n. pr. pri petroleju, pri katerem se mora prej par milijonov zavrtati, ker leži samo par metrov globoko. Upamo, da najdemo kakega podjetnega moža, kateri nas reše pred solno katastrofo, kateri pa pri tem še tudi ne bo prišel na škodo.

Kdor hoče natančnejše podatke o legi teh solnih zakladov v naši bližini, naj se prijavi pri našem uredništvu; hočemo mu do skrajne možnosti iti na roko. Pomoči od drugod ni, pomagajmo si torej sami!

Politični pregled.

KRALJEVINA SHS.

Plenarna seja narodne skupščine 5. t. m. se je pečala s predlogom o povišanju dnevnice poslancem. — Nekateri poslanci so ugovarjali sprejemu tega predloga, ki pa je bil seve sprejet z večino glasov.

Po sprejetem povišku poslanskih dnevnice se je začela razprava o zakonskem predlogu, po katerem bi se naj porazdelilo 500 milijonsko investicijsko posojilo. V imenu Jugoslovanskega kluba je zahteval dr. Hohnjec zgraditev 10 km dolge proge Rogatec—Krapina, železniško zvezo med Ormožem ter Mursko Soboto in med Kranjsko ter Jadranom. Proti vladnemu predlogu o uporabi tega posojila so glasovali: naš klub, zemljoradniki, socialni demokratje in narodna socialista. Vladni načrt je prodrl in po tem načrtu dobi prometni minister na razpolago od investicijskega posojila 100 milijonov dinarjev za nabavo novih železniških pragov, za popravo vozil, za nabavo materiala in popravo železnižarskih stanovanj.

Finančni odbor se je na zadnji seji pečal s proračunom za pravoslavno cerkev in s kraljevo civilno listo. To sejo sta protipostavno posetila pravoslavna škofa Varna ter Letič in ostro nastopila proti redukciji proračuna z ozirom na pravoslavje. Kaj bi neki rekli vladinovi, ako bi nastopila po vzorcu pravoslavnih v finančnem odboru dva kat. škofa! Za povišanje kraljeve civilne liste so glasovali vladinovi, a proti so nastopili: naš klub, zemljoradniki, republikanci in socialni demokratje. Predlog o povišanju kraljeve civilne liste pride pred skupščino.

Naša genovska delegacija je odpotovala 5. t. m. zvečer v Genovo. Pašić je ostal kot bolan doma radi zanj mučne zadeve, obtožba generala Zečevića, povišanje kraljeve civilne liste in še več drugih takih bolezenskih znakov, ki se dajo zdraviti samo doma v Beogradu.

ČEHOSLOVASKA.

Na seji parlamentarnega odbora za zunanjo politiko je razložil dr. Beneš svojo stališče in svoje mnenje o genovski konferenci. Naglasil je, kako je naravno in logično, da se konferenca ne more baviti z mirovnimi ugovori, ker bi se pokazalo toliko nasprotij, da bi vse skupaj izgledalo kot pravo razcepanje Evrope. Konferenca se lahko giblje samo v gospodarski in trgovski smeri. Glede Rusije pravi, da če je še tako malo volje za pravno priznanje njene vlade, mora biti na vsak način dana možnost gospodarskih stikov in direktnih odnosov. Trdi, da se Češka noče vezati z nobeno silo, da ima v vsakem

vprašanju proste roke in lastne interese pred očmi. — Po Beneševem govoru se je razvila dolga debata. Socialni demokrat Esch je izjavil, da se ne more zadovoljiti z izvajanjem dr. Beneša, ker ima zunanja češka politika še vedno iste metode kot nekdanja avstrijska tajna diplomacija.

ANGLIJA.

Lloydu George je dano zaupanje z veliko večino. — Francoska vlada je bila obveščena, da mora Anglija na vsak način plačevati obresti od dolgov, ki so že od leta 1919 izostale. Anglija naglaša, da ona plačuje svoje obresti Ameriki in da more svoje zato tudi od Francije zahtevati. Francija ji dolguje na obrestih 15 milijard frankov in bi morala to še letos plačati. Pri denarju se vsako zavezništvo neha, ki je pa itak med tema dvema državama že dovolj oslabiljeno in skrhano.

AMERIKA.

Ponovno se je že razglasilo, da hoče ameriška vlada odpoklicati vse svoje čete iz Evrope, njene čete pa še vedno stojijo ob Renu in njih poveljstvo še sedaj ni dobilo naloga, da se umakne.

Predsednik Harding je izjavil, da protestira, če bi kongres zopet nameraval znižati v proračunu za vojsko in mornarico stalež moštva, ki ga je sprejela vlada. Z ozirom na razmere v Evropi smatra, da je potrebno, pustiti za sedaj vojsko, kakršna je.

Beleške.

Nevarnost — dober izgovor. Pri obravnavi, da se li ima bivši vojni minister Zečević izročiti sodišču ali ne, smo zvedeli zelo čudne reči. Država je bila takrat v skrajni nevarnosti, zato so morali biti novinci vpoklicani 18. decembra 1921 na službo. — Kaka nevarnost je to bila, se vidi iz naslednjega: v Mariboru so se nekateri novinci potikali do 28. decembra, ker jih nihče ni odpravil. Ležali so tu na golih tleh brez odej, ker ni bilo ničesar predvideno za kako kulturno prenočišče. Potem so se novinci vozili teden dni do bolgarske granice. Tam so tri tedne pohajkovali v nezakurjenih prostorih brez pravega ležišča in v civilni obleki, dokler niso postali vsi ušivi in bolani, od kojih jih je tudi precej pomrlo. — Iz tega je dovolj razvidno, v kakši nevarnosti je bila takrat naša domovina, kajti vojni minister jo je mislil rešiti z bolanimi ali mrtvimi novinci brez vsakega vojaškega vezbanja, ker je menda hotel s temi iti v boj. — «Lieb Vaterland, magst ruhig sein!

Kako je to mogoče? — Ni še dolgo tega, ko je finančni minister v skupščini obrazložil, da stane vsak vojak na leto 10.000 dinarjev, to je 40.000 kron, tedaj na mesec 3333 K. Sedaj pa vojni minister zahteva zopet 50 milijonov dinarjev za nabavo obleke, čevljev in drugih potrebščin za vojake, ter da mu je ta kredit že tudi dovoljen. — Trezen človek se prime tu za glavo in vpraša: Kako je to, da ni mogoče vojaka, ki ima stanovanje zastoj, ki dobi hrano iz lastne kuhinje in še pri tem ne dobi zajtrka itd. s svoto 3333 K tudi oblačiti?! Kako se pa oblači delavec ali uradnik, kateri ima manj dohodkov, ki mora stanovanje plačevati, se kje v gostilni preživljuje. Tu treba v vso zadevo hitro z električno lučjo posvetiti, tu nekaj smrdi!

Policijdemokratski novinarji bodo od države plačani za pot v Genovo. Iz Beograda je že odpotovalo nekaj novinarjev, da prisostvujejo genovski konferenci. Sami vladni ljudje, kot posebni poročevalci za vladne liste. Najprej je ministrstvo zunanjih zadev votiralo za beograjske režimske redakcije lepo število francoskih frankov — in posebni poročevalci so se odpravili na dobro plačano potovanje. Ko so eni pobasali tisočake v frankih in odšli, so se oglašali tudi drugi. Režimskih listov je dosti in vsi hočejo biti deležni državnih dobrot. Demokratska poslanca Wilder in Andjelinovič sta pri zunanjem ministru posredovala za zagrebške policijdemokratske liste in minister je zopet zagrabil v državno blagajno. Tako bo ena gruča poročevalcev za drugo romala na izlet ob državnih stroških.

Kam gre demokracija? «Nedeljni Glasnik» se obrača proti izjavi demokratskega kluba, ki pravi, kako so demokratski ministri branili generala Zečevića pred obtožbo z izgovorom, da zahteva to državna avtoriteta, — ter kliče: «Kuda ideš demokracijo! Skupščina, ki je vse pozvala na anketo, ker je bivši minister Jankovič jemal zelenjavo iz topčiderske ekonomije za svojo kuhinjo, ne sme imeti danes pravice do ankete in preiskave radi 6000 obolelih in 300 umrlih vojakov (samo iz dveh armij!) — vsled krivde nesposobnega ministra in nekoliko nesposobnih državnih uslužbencev. Razlikovanje krivcev po šaržih in po epoletih — celo še v vprašanju zločinov — ne bi smelo biti, še manj pa bi se smela za prikrivanje takih skandalov naglašati državna avtoriteta. Zakaj se čudite, če se ne zgrabi pukovnika, ki je bil zasačen pri tatvini, ko pa narodna skupščina pušča nezakazovane zločine nad sto, terim človeškim življenjem?!»

Pašič ljubi Madžare. Novosadski «Dunav» št. 23 prinaša: «Gospod Pašič je rekel dopisniku nekega madžarskega lista, da ljubi Madžare in da mu bo zelo ljubo, če se obračajo do njega z zaupanjem. Obljubil je, da obišče letos Subotico, Sombor in še druga vojvodinjska mesta, kjer še ni bil dosedaj. — Poskusil bo popraviti, kar so pokvarili njegovi pristaši in oprede. Če bodo ti še naprej krog njega, mu ne bo pomagalo niti potovanje po Vojvodini, narod je sit lepih besed, hoče pa videti že enkrat dobra dela. — Težko njim, ki jih Pašič ljubi!

Amnestijo zopet obljublja, pravijo, da take še ni bilo, tudi poprej ne, v kraljevini Srbiji. Te obljube niso prve, bilo jih je že več kot dovolj in amnestije so menda samo radikali in demokraci izvajali po svojih strankarskih interesih. Ječe so polne političnih osumljencev, krivične obsodbe se izrekajo nad njimi, muči in trpinči se kot v srednjem veku, skramota pred celim kulturnim svetom je vedno večja in ko se vse te strahote ne odpravljajo, temveč še večajo in podpirajo, se toliko govori o amnestiji.

Wrangel je hotel svoje inspekcije in obhode razširiti tudi na Bolgarsko, bolgarska vlada mu je pa dala razumeti, da ne velja in ne predstavlja za njo nič več kot zadnji ruski begunec. Inspekcijo svoje armade po bolgarskih tleh najsi le izjavi iz glave, ker Bolgarija te armade ne pripozna ter po izdanih odredbah tudi ne dopušta, da bi se v njenem območju vršile vojno-organizatorne priprave in dela.

Dnevne novice.

Poslanca Vlad. Pušenjak in Jos. Nemanič sta vložila upit na ministra saobraćaja, v katerem zahtevata, da se iz kredita določenega za trasiranje novih prog, določi primerna vsota za trasiranje žel. proge, ki bo tvorila zvezo Slovenije z morjem in da se takoj razpišejo dela za zgradbo železnice Ormož—Ljutomer—Murska Sobota in začne z delom, ker se je sicer bati, da se dovoljen kredit porabi v druge svrhe.

Cesar ni spravil vedno bolni Pašič v Italijanske roke — to bo sedaj od Pašiča povabljeni demokratski ekspert dr. Kramer. «Tabor» od 6. t. m. prinaša uvodnik pod zaglavjem «Sestanek v Rapallu». V članku povdarja, da se sestanejo dva dni pred otvoritvijo genovske konferen- ce v Rapallu jugoslovanski eksperti, med katerimi je ravnatelj «Jutra» dr. Kramer, z italijanskimi eksperti. Proti koncu uvodnika čitamo doslovno tele besede: «Ce ni Italiji do italijanske Reke, bi tudi nam ne smelo biti do jugoslovanskega Sušaka. Ako zahtevajo višji državni interesi potem se ne smemo pomisljati, ampak, čeprav s težkim srcem, žrtvovati Sušak in Baroš. Med Bakrom in Senjem imamo dovolj prikladnih mest, kjer bi se dalo zgraditi z ne prevelikimi stroški primerno pristanišče.» Kaj poreče k taki pisavi demokratskega lista Jugoslovanska Matica. «Tabor» direktno ponuja Italijanom poleg Reke še Baroš in Sušak. Pašič nam je zaigral Reko in Baroš, njegov negovanec — slovenski JDS ekspert «Jutrov» ravnatelj, pa se hoče pri drugem rapalskem sestanku proslaviti z oddajo Sušaka v italijanske roke. Pa dobro, «Tabor» vsaj lepo pripravlja slovensko javnost na nov udarec — na izgubo Sušaka. Čudno, da tacihi veleizdajskih kozlov ne izsledijo v «Taboru» mariborski cenzorji. Cenzurne oblasti demokratu «Taboru» preveč zaupajo. Sreča za nas, da «Tabora» zven Maribora nikdo ne pozna, še manj pa čita!

Shod Slovenske ljudske stranke v Celju se vrši v ponedeljek, 10. t. m. v vrtni dvorani hotela «Beli vol» ob osmi uri zvečer.

Proteste proti zvišanju davkov so poslale občine: Smolinci, Sv. Andraž, in nad 100 posestnikov, Župetinci, St. Janž pri Dravogradu, Staritrq in odbori iz St. Janžu pri Dravogradu, Vojniku, Laškem, Nazarju—Kokarje, Slivnici, St. Andražu pri Velenju, Ljubnem, Belih vodah.

Invalidskim organizacijam. Vlada hoče ukiniti nekatere naše zavode, zavlačuje kredite za pokojnine, da se ne izplačujejo redno, doklad sploh ne izplačuje, razpušča urad za nakazovanje pokojnin, sploh krši naše že itak malenkostne pravice. Pokazati je treba odločen nastop proti takemu nesocialnemu ravnanju z vojnimi žrtvami. Centrala poziva vsa poverjeništa in podružnice, da skličejo v nedeljo, dne 9. t. m. protestne shode in sprejemajo tozadevne resolucije, ki jih bomo predložili na merodajna mesta. Umreti ne moremo, tako živeti pa tudi ne.

Angleška misija v Črni gori. Črez Kotor je dopotoval na Cetinje angleški vojni ataše angleškega poslanstva v Beogradu. Spremlja ga tajnik. Pravi, da ima za to pot poseben nalog od angleške vlade. To potovanje je zelo značilno, zlasti sedaj, ko Črna gora vre od nezadovoljstva.

Davek na nasledstvo. Amerikansko časopisje javlja, da morajo nasledniki umrlega milijarderja viscounta Astora ameriški državni blagajni plačati davka na nasledstvo 90 milijonov dolarjev, kar znaša v naši valuti baje-slovno svoto 29 milijard kron. S temi milijardami bi lahko pri nas zgradili 3 jadranske železnice. Našemu finančnemu ministru bi svetovali, da začne s čim večjim davkom na naslednike jugoslovanskih milijonarjev in jadranska progla gotova v 100 letih.

Puškinovo kopito na delu. Zadnji ponedeljek v jutro je pobiral agent Izidor Grosman iz Zagreba naročila za povečanje fotografij v vasi Mala blizu Nove Gradiške. V vasi sta ga srečala orožniški narednik Berič in še en drug žandar. Zahtevala sta od agenta legitimacijo in ko je to agent pokazal, ga je vprašal narednik: Ali si radičevac? Zakaj pri nas okrog oznanjaš republiko? Narednik ni počakal niti odgovora od strani agenta, ampak ga je začel obmetavati z najostudnejšimi psovskami ter za psovskami je prišlo na vrsto kundačenje (suvanje s puškinim kopitom), katerega so videli in se nad njim zgražali vsi seljaki iz Male. Niti to ni zadostovalo, ampak osuvanega agenta so nato zaprli v občinski zapor, v torek so ga pa predali sodniji, ki je Grosmana oprostila vsake najmanjše krivde in ga spustila na prosto. Radi «kundačenja», zmerjanja in protizakonite gonje po zaporih se ne bo treba nikomur zagovarjati!

Tragičen slučaj. Dobrovoljec Andrej Jeličič je hotel preko Drave pri Belišču v bližini Osijeka, da se vrne v Baranjo. Ker je pa že bilo pozno v noč, brod ni več prevažal in Jeličič je bil prisiljen, da se vrne v krčmo Jurija Bračevca, kjer je prosil gospodarja in gospodinjjo za prenočišče. Oba sta mu prošnjo odbila, ker sta domnevala v poznem gostu kacega razbojnika. Jeličiču ni preostajalo drugega, kakor da prebije noč pod milim nebom na klopi gostilničarjevega dvorišča. Noč je bila zelo hladna in ko je Jeličič zapazil, da so v krčmi ugasnili luči in je vse potihnilo, je vstal s klopi in korakal proti drvarnici, da bi se tam kam zleknil in bil vsaj nekoliko zavarovan proti mrzli nočni sapi. Gostilničar Bračevac pa je čul korake in bil uverjen, da se plazijo po njegovem dvorišču kaki tatovi, je vzel puško, se podal na dvorišče in ustrelil v smeri proti Jeličiču, katerega je smrtno zadel. Ko je posvetil žrtvi v obraz, je spoznal, da je to oni človek, ki ga je prosil za prenočišče, a ga je on odbil.

Velika nesreča radi eksplozije granate pri Gjev-gelji. Šest dečkov iz vasi Negovac je našlo neke na polju bombo in so se z njo igrčkali. Bomba je eksplodirala in raznesla tri fantke, trije so pa zelo težko ranjeni. Dečki so vsi stari pod 12 let.

Razprava proti napadalcem na vlaku pri Zeleniki. — Te dni se je začela v Mostaru razprava proti napadalcem ki so oropali 22. junija minulega leta na postaji Glavska vlak. Obtoženi so: Peter in Novica Mandić, Sava Andrija, Mirko in Kosta Pejović iz velimskega okraja (Črna gora) redi direktne udeležbe pri napadu, a Risto in Luka Marić in še šest drugih oseb iz Poljica—Trebinje radi sodeležbe pri napadu. Razbojniki so navalili na vlak pri postaji Glavska, ga ustavili, ubili železničarja in ranili več oseb. Nato so oropali potnike in vagon ter pobegnili proti Črni gori. Nekaj dni za tem so bili prijeti. Vsi obtoženci zagotavljajo svojo alibi. Zagovarjajo se z vso sigurnostjo ter verjetnostjo. Vsi pa enoglasno obtožujejo žandarje, ki so jih neusmiljeno pretepevali in obešali za roke. Za

obtoženci zaslišuje sodnija priče in bo cela razprava trajala 13—14 dni ter razkrila cela poglavja žandarskega divjaštva.

Obsojen ubijalec Zagrebčanke. Sarajevska porota je obsodila te dni Štefana Divjaka, ki je lansko leto pri selu Krasna v okolici Sarajeva zaklal s tremi zabodljaji Terezo Voglez iz Zagreba in jo na to zvalil v gozdni jarek. Iz Sarajeva je ubijalec pobegnil v Leoben, kjer ga je aretirala avstrijska policija in ga predala naši. Ubijalec je napravil pri razpravi sicer na vse navzoče najugodnejši vtis, a kljub temu so ga radi roparskega umora obsodili na 16 let težke ječe.

Samomor 12 letnega dečka. V vasi Uršič v bližini Noveda Sada se je ustrelil učenec III. razreda v pričo svojih tovarišev v usta in ostal na mestu mrtev. Vzrok samomora je neznan.

Poizkus samomora ruskega častnika. Te dni je poskusil samomor eden od ruskih oficirjev v Osijeku, ki je stanoval s svojo ženo v barakah za begunce. Samomorilec je popil veliko množino sublimata, a so ga pravočasno opazili in mu spraznili želodec. Vzrok poizkusa samomora je neozdravljiva bolezen in beda. O samomorih ruskih beguncev čitamo po vseh naših jugoslovanskih listih.

Sneg in grom v Osijeku. Iz Osijeka javljajo, da se je 30. m. m. popoldne na gosto omegnilo nebo, začel je padati sneg v gostih kosmičah, a mirno kolobarenje snežink je pretresal grom. Med padanjem snega je tako gromelo, da je udarila strela v strelovod katoliške cerkve v gornjem mestu in poškodovala en del zvonikovega križa. Druga strela je vrezala v streho neke hiše in jo deloma porušila. Sneg in grom ob jednom dnevu sta dva redka — nebesno naravna pojava.

Sneženi zameti na Lovčenu. Na Lovčenu in krog Cetinja je zapal tako visok sneg, da je prekinjen promet s Kotorom.

Potovanje okoli sveta. Te dni je dospel v Osijek avto, ki je imel na obeh straneh napis v angleščini: «Pot okoli sveta. Naša hiša. Naše gledišče. Naša obitelj. Celo človeštvo.» Lastnik avtomobila je Bur J. Van Storn Rouaux Werton iz Oranja v Južni Afriki. On potuje okrog sveta s svojo ženo in otroci: ena hčerka je stara 15, druga 10 in fantek 6 let. Pred dvema leti je zapustil svojo afrikanško domovino in se preselil v Ameriko, kjer je pustil zgraditi v Detroitu svoj avto, v katerem sedaj potuje okoli sveta. Weston je izjavil sotrudniku osijskega lista sledeče: «V dobi svetovne vojske sem se boril tri leta in prišel do prepričanja, da se ljudje morijo med seboj radi tega, ker se ne poznajo. Jaz sem prepotoval celi svet, pa mi je šinilo v glavo, da ga pokažem tudi svojim otrokom, da se naučijo tudi oni, kako so vsi ljudje isti in kako se ustvarja mržnja med narodi samo tedaj, ko se izmislijo vzroki za vojno.» Weston je človek zelo močne postave, opaljen in zagorel, ima trdno vero v Boga, radi tega ne pozna strahu. Njegov avto ima 23 konjskih sil in pose-da posebno spalnico. V kotu avta je kuhinja na petrolej. Dosedaj je prepotovala ta obitelj: celo Ameriko, Francijo, Italijo in sedaj potuje po Jugoslaviji v Beograd, od tam v Atene — v Carigrad in končno po Aziji do Tihega Oceana. Ko bo Weston končal svojo pot, bo začel po raznih krajih predavanja o svoji velezanimivi rajzi; Weston se vozi samo predpoldan, popoldan pa podučuje otroke. Govori on in obitelj holandsko in angleščino.

Izvoz naše perutnine. Finančno ministrstvo je dovolilo izvoz perutnine iz naše države, seveda proti plačilu v zdravi valuti, ki se mora staviti na razpolago naši narodni banki. Torej proti zdravi valuti! Če bi si kedo domisljeval, da je naša valuta zdrava, bi se zelo motil, kajti Narodna banka pozna kot zdravo valuto samo dolarje, lire, franke in čehoslovaške krone. Našega denarja Narodna banka ne prišteva k zdravi valuti. Značilno za naše razmere!

Promet bankovcev v naši državi. Dne 15. marca t. l. je v naši državi krožilo v prometu 4 milijarde in 704 milijonov dinarjev. V tekočem letu smo natisnili za 8 milijonov dinarjev bankovcev. Podlaga kovanega denarja pa znaša samo 397 milijonov dinarjev.

Hitrost zrakoplova. Živahna zrakoplovba med Londonom in Parizom prinaša vsakdan kaj nenavadnega. — Te dni je nek zrakoplov jutraj zapustil London in je priplul v Pariz v 2 in pol urah. Ko si je naložil potrebno množino bencina, olja in vode, je zapustil Pariz ter prišel nazaj v London. V zrakoplovu sta bila dva potnika. Vožnja iz Londona v Pariz in nazaj je trajala 4 ure in 35 minut.

Peklenski stroj ubil šest oseb. V Budimpešti je priredila demokratska stranka neko veselico. Nenedoma se čuje strahovit pok. Eksplodiral je peklenški stroj, ki je ubil šest oseb, 40 pa ranil. Eno uro poprej sta prišla v dvorano dva moža, ki sta rekla, da morata popraviti peč. Isto sta res temeljito popravila, kajti v njo sta položila peklenški stroj, ki je raznesel peč, ubil šest in ranil 40 oseb.

Ogromna stavka rudarjev. V Združenih državah Severne Amerike stavka sedaj nad pol milijona rudarjev. — Vsak dan se sedaj za poldrugi milijon premoga izkoplje manj, kakor pred stavko.

Vrednost denarja. Ameriški dolar stane 319—322, francoski frank 29 in pol jugoslovanskih kron. Za 100 avstrijskih kron je plačati 4,22—4,30, za 100 čehoslovaških kron 618—620, za 100 nemških mark 105—106 in za 100 laških lir 1710—1725 jugoslovanskih kron. V Curihu znaša vrednost naše krone 1.55. Od zadnjega poročila je vrednost naše krone ostala nespremenjena.

Iz Maribora.

Mesečni redni shod SLS za mesto Maribor. V ponedeljek, dne 10. t. m. ob pol 8. uri zvečer se vrši v dvorani JSZ (Splavarska ulica) redni mesečni shod SLS. Ker je na dnevnem redu med drugim tudi volitev novega odbora mestne organizacije, so vabljeni vsi naši mariborski somišljeniki k sigurni udeležbi. Tajništvo SLS v Mariboru.

Shod zaupnikov JDS bo v nedeljo v mariborskem Narodnem domu. Poročal bo dr. Kukovec, kako je v Središču upalno začel in v Ljubljani, na trgovskem shodu žalostno končal «koncentracijo naprednih sil». Dr. Kramer bo poročal, koliko zakonov je kot minister za izjednačenje zakonov in za konstituantno za «ljudski blagor» ustvaril. Ker pa sam ne ve za nobenega, bo govoril o delu nasprotnih strank. Gotovo bo prišel tudi poet Spindler in slavnati Reisman, da bosta na koncu intonirala

v moči «Kdo bo deklet tebe troštal» kot dokaz zmagovalnega razmaha demokratske stranke. Mi bomo skušali dobiti imena vseh, ki bodo v nedeljo v Narodnem domu sodelovali pri zažiganju zadnjega demokratskega kresa med Slovenci!

«Tabor» in mestna klavnicarica. «Tabor» izgubi včasih popolnoma zavest. Da se mu v takih trenutkih precej bližja in da vidi pred seboj pošasti, ki ga preganjajo, posebno klerikalne zmaže, je samoočebni umevno. Mi smo zadnjič poročali, da bi tvrdka Predovič in Prigljavič rada imela v najemu mestno svinjsko klavnico in da stavi precej ugodno ponudbo. Ta ponudba se je načelno sprejela, podrobna pogajanja se bodo še vršila. «Tabor» vidi v tej naši notici bojazen klerikalcev, da bi mestna občina sprejela to ponudbo, ker bi sprejem te ponudbe bil baje najhujši udarec za mariborske izvoznice, ki so po «Taborovem» mnenju vsi klerikalci. «Taboritom» se je gotovo močno blodlo, ko so videli v naši nedolžni notici klerikalno bojazen! Mi jim povemo samo to, da so ti «prešmentani» klerikalci ponudbo načelno pozdravili in v občinskem svetu soglasno glasovali za sprejem, da torej niso imeli in nimajo nobenega strahu pred oddajo mestne klavnice tvrdki Predovič in Prigljavič, pač pa so zato, da dobi občina kolikor mogoče velike ugodnosti in koristi iz te pogodbe. Klerikalci torej ne poznajo nobene bojazni in nobenega strahu, ne bojijo se niti demokratov, dasi ravno so ti tako besni na klerikalce, da bi si najraje vsak dan privoščili vsaj po enega za «malo južno»!

Velik javen protestni shod vojnih invalidov, vdov in sirot se vrši v nedeljo dne 9. aprila 1922 ob pol 3. uri popoldne na vrtu Gambinove dvorane. Dnevni red: 1. Nameravani razpust invalidskih zdravilišč v Sloveniji. 2. Zavlačitev invalidskega zakona. 3. Ukinjenje pokrajinske likvidature. 4. Nepravilno črtanje izplačevanja dodatka k pokojnini. 5. Splošni položaj vojnih invalidov vdov in sirot v državi SHS. Dolžnost vseh vojnih invalidov, vdov in sirot je, da se shoda polnoštevilno udeležijo. Odbor.

Trije družabni večeri mariborskega Orla. V nedeljo, dne 9. aprila točno ob pol 8. uri zvečer priredi mariborski Orel svojim članom in prijateljem tretji družabni večer v dvorani Stokovne zveze v raznovrstnim vsporedom. Med drugimi točkami bo na sporedu tudi lepa igra «Begunka», ki zasluži, da jo pride vsak pogledat. Sodelovala bo tudi godba na pihala in lok, ki je zadnje nedeljo v Narodnem domu igrala v splošno zadovoljnost. K prav obilni udeležbi uljudno vabi odbor.

Lepa prilika za vsestransko izobrazbo. — Ker se dan za dnevom prilašajo mladeniči k raznovrstnim odsekom, ki so ustanovljeni v katoliških mariborskih organizacijah, se sporoča staršem in vsem mladeničem, predvsem obrtniškega stanu, ki čutijo veselje in zanimanje ali za petje, ali za godbo na pihala in lok, ter za tamburico, d. ase prilgase v teku enega tedna od 5—7 ure zvečer pri vratarju frančiškanskega samostana. Tukaj dobijo vsi, ki se oglašijo potrebna navodila od predsednika teh krožkov. Prilgase starši svoje sinove; prilgase se vsi fantje od 14 leta v prav obilnem številu; ker tukaj se vam b. onudila poštena, vaši starosti primerna zabava in pouk. — Mladinoljub.

«Prometna zveza», skupina Maribor, obvešča vse, krščansko misleče železničarje, da je pričela samostojno poslovanje dne 1. aprila t. l. in ima svoje prostore v dvorani JSZ v Splavarski ulici št. 4, v Mariboru, ter uraduje vsak torek in četrtek od pol 7. do osme ure zvečer. Vabi vse svoje somišljenike, da se udeležijo sestankov, ki se vrše vsaki mesec in sicer vsak drugi torek v mesecu. Prvi sestanek se vrši v torek, dne 11. t. m. K obilni udeležbi vabi odbor.

Češko pevsko društvo «Smetana» v Mariboru. — Kakor že znano, začne to pevsko društvo s koncertom dne 18. t. m. v Götzovi dvorani svojo turnejo po Jugoslaviji in ker spremlja to društvo tako dober sloves, bodi javnosti ustrezno z nekaterimi podatki o njegovem nastanku in delovanju. Razvoj društva datira od leta 1908, ko je nekaj navdušenih pevcev osnovalo svoj zbor. Ta zbor se je v kratkem dopolnil na 16 članov, kar je dalo povod, da je društvo za daljši čas nosilo ime: «Pevsko društvo, Sestnactka — šestnajstice». Društvo je hitro raslo, v letu 1918 je imelo že 60 članov in zato je staro ime opustilo ter si nadelo sedanje. To društvo prednjači med prvimi češkimi pevskimi društvi. Do umetniškega razmaha je privedla velika nadarjenost članov, ki je tako ugodila, da ne išče zvonenih efektov in pa dirigent Rudolf Cerny, ki je mnogo pripomogel, da iz mojstrskega petja veje vsa individualnost skladbe in celo duh njene dobe. Pevsko društvo «Smetana» žanje vsa priznanja svo-

je dovršenosti. Dobilo je prvo darilo od pevsko-umetniškega razsodišča leta 1912 v Pilznu in istotako tudi leta 1921 v Pragi, ko se je merilo z drugimi najboljšimi pevskimi društvi (pilzensko «Smetano», z moravskimi in praškimi učitelji itd.). —

Dar Dijaški kuhinji. Stalni gostje v stranski sobici gostilne pri «Črnem Jurju» so darovali Dijaški kuhinji v Mariboru mesto venca na grob svoje predobre gospodinje gospe Alojzije Kirbišove K 500. Prisrčna hvala.

Izvajanja oratorija „Assumptio“ v Mariboru.

Gojenci moškega učiteljskega so 1. t. m. izvajali pod vodstvom gospoda prof. Družoviča s sodelovanjem vojaškega orkestra in solistov ge. Družovičeve in gg. Ašiča in Štancarja P. Hugolina Satnerja oratorij «Assumptio».

O delu samem smo že ponovno čitali obširne referate, vsled česar se omejimo na navajanje nekaterih markantnih mest. Najboljša točka je: «O smrt, tvoj strah je strah» v drugem delu, ki kaže dramatično silo in je dobro izvedena v vokalnem in orkestralnem delu. Omeniti moramo tudi pristni zbor «Pridi v Libano», s katerim konča prvi in drugi del in Allelujo v tretjem delu. K najboljšim orkestralnim točkam spada uvod k tretjemu delu s pojočo solo-klarinetu. Iz vse skladbe čutimo, da je vstvarjal naš sivolasi skladatelj iz globokega notranjega prepričanja in s svetim navdušenjem. Solospevi karakterizirajo jako dobro vsebino besedila in so zelo učinkoviti, posebno če jih pevci prednašajo tako lepo, kakor gospa Družovičeva in gospod Ašič. Gospod operni pevec Štancar, ki je pel pri vajah vedno jako lepo s svojim izsolanim glasom, je bil na dan izvajanja hripav in ni mogel razviti svojega glasu.

Umetniške kakovosti gospe Družovičeve je časopisje že ponovno primerno priznalo. Pokazala se je tudi tokrat v najlepši luči. Popoln pa je bil gospod Ašič, s svojim lepodonečim, obsežnim tenorjem. Oba solopceva (soprani in tenor) sta zapela v drugem delu dvospev (Zdrava ti posoda), ki tvori enega najlepših delov partiture. Ze slikovito svetopisemsko besedilo je vplivalo navduhujoče na skladatelja.

Sedaj pa o zboru, glavnemu činitelju oratorija! Moramo poudariti, da je izvršil svojo nalogo izvrstno. Jako malo slušalcev bo slutilo, koliko potrpljenja in dela je moral imeti pevovodja, da je vadal tako obsežno skladbo z mladinstvenim zborom — čeravno glasbeno več ali manj izobraženim — tako vztrajno, da je obvladal skoro vsak pevec svoj del na pamet. Gospodu dirigentu prof. Družoviču, ki je izvršil to ogromno delo in je bil duša vsemu koncertu, moramo izreči svoje največje priznanje. Skladbo je vodil s sigurnostjo in spretnostjo, zbor je pel brezhibno in sledil vsakemu migljaju taktirke. Mislimo, da je samoočebni umevno, da so izključene dinamične finese in globlji izraz pesniške vsebine pri tako mladih in nerutiniziranih pevcih.

Izvajanju je prisostvoval skladatelj sam in občinstvo mu je priredilo živahne ovacije. Te je v polni meri zaslužil, saj je ustvaril slovenskemu narodu prvo delo te vrste.

Dvorana je bila razprodana. Ker bi mnogi radi poslušali skladbo v drugič in mnogi niso dobili vstopnic, bi priporočali ponovitev n. pr. v stolni cerkvi ob poljudnih cenah.

Take oratorije kakor n. pr. «Stabat mater» od Dvoraka ali «De profundis» od Nešare itd., bi morali izvajati tu vsako leto, ker bi ti vplivali na vzgojo ljudstva k umetnosti. —

Davorin Žunkovič:

Nemška krajev. imena na Sp. Štajerskem.

Ebensfeld.

Graščina Ebensfeld na Ptujem polju se je tudi v Slovincih ohranila v izvorni obliki. Ta oblika se prvič imenuje tako v starih listinah leta 1642. Takratni lastnik je bil Don Georgis Maniedi, je torej novejšega izvora.

Hausampacher.

Grad «Hausampacher» je brez dvoma nemškega izvora, kajti v najstarejših listinah najdemo — «Huos, Husl Huse» in še večkrat pristavljajo «castrum» (= utrdba) ali «Veste». Pod izrazom «hus»

so razumeli v srednjem veku vselej neko poslopje, zgrajeno v svrhu obrambe in v katerem so vselej stanovali branilci. Ker pa ime tega grada v pravem pomenu ni lastno, ampak le rodbinsko ime, ki označuje samo lego in obliko grada, bi se lahko v slovensčini reklo tudi «Hočki grad», le da bi ne trehalo slišati imena «Hausampacher» v vseh mogočih snakedrankah. Zgodovinska prioriteta ali prednost tega imena še s tem ni dotaknjena, ker je še nadalje zajamčena v številnih listinah že iz srednjega veka. Vendar je tudi označena prednemška doba v imenu «Hočki grad», kajti občina, v kateri se nahaja ta grad, se zove «Hoče», t. j. neka varnostna točka in ta točka je bila brezdvomno že v dobi, rredno je bil ta grad zgrajen tako, kakor je dandanašnji, t. j. na nekem zvišenem mestu, na gričku ob vznožju Pohorja. V bližini se tudi nahaja več grobov na gričih, v katerih počivajo padli branitelji ali poveljniki tistega grada. Da bi se pa bila nahajala obrambna točka za prebivalstvo Hoče za slučaj sovražnega napada morda tam, kjer se sedaj nahaja cerkev, je vsled neugodne nizke lege popolnoma izključeno. «Hoče» se v listinah že leta 1146 imenuje «Choz», leta 1181 «Chottse», leta 1265 «Chotse», tedaj že preje nego «Hausampacher».

Lemberg.

Kljub temu, da se grad «Lemberg» pri Celju v listinah različno imenuje, kot: Leumburch, Lemberg, Lemburga, Lewenberch, Leonberg, Lebinberg itd., je ostalo v Slovincih nemška označba «Lemberg» splošno v rabi. Kak poseben slovenski izraz ni znan. Isto velja tudi za trg in grad Lemberg južno-vzhodno od Poljčan v šmarnskem okraju.

Monsberg.

Za ta kraj, kakor tudi za bivši grad, ki je pa sedaj že davno razvalina, je današnja slovenska označba «Majšperg» ravno tako brezsmiselna, kakor je bila nesmiselna označba «Monsberg» (mons = gora) v nemščini. Grad se je v letih 1263-1429, kolikor je namreč razvidno v starih listinah, vselej imenoval «Mannsburg», od te dobe naprej pa «Monsberg». Nek Hermann von Mannsburg se že naide v starih listinah iz leta 1168. Domačini Slovinci imenujejo to goro «Breg», kar pa tujeu ne zadostuje, kajti takih označb se najde vsepovsod. Ako bi se pa hotela uvesti kaka slovenska zgodovinska označba, bi se naj imenovala župnija «Sv. Miklavž pod gradom», ki se najde v neki stari latinski listini iz leta 1486 kot «St. Nicolaus sub castro» in tako se je takrat bržčas zval tudi v slovensčini. To je za sedaj in tudi za bodočnost edino pravilna označba, kajti «Majšperg» je grda spakedranka, ki ničesar ne pove, kajti plemiči Mannsbergi kakor tudi grad in tudi razvaline so že davno izginile, ne da bi bile vsled tega zgodovinsko izbrisane.

Wartenheim — Drauhof.

Graščina «Martenstein» v župniji Slivnica pri Mariboru se že imenuje leta 1443 kot «Wartenheim im Trafeld» ter je identična z današnjim «Drauhof»; noben od teh nima lastnega slovenskega imena. Na vojaških zemljevidih najdemo «Wartenheim» napačno kot «Wartenberg», čeprav najdemo v neki listini iz leta 1460 «Martenheim» označeno kot «hof Wartenberg», kar je pa bržčas posledica kakke imenske zamenjave, kajti v sredini Ptujkega polja se bo težko našla kaka naselbina z označbo «Berg».

Wurmberg.

Najstarejša imenska oblika je iz leta 1246 kot «castrum Wrumberch». Slovinci pravijo sicer «Vurbek», kar je pač fonetična prilagoditev nemški označbi «Wurmberg», vsled česar se naj poslednja oblika še nadalje rabi, dokler se ne dožene prave slovenske označbe za to graščino.

Gladiatorji.

Druga knjiga. — Anteros.

88. nadaljevanje.

In Oarses ni bil malo ponosen na svojo umetnost in ko se je gizzavo obračal po sobi, bi tudi bistreje oko ko Damasipovo ne bilo spoznalo v tej osebi hudobnega Oarsesa.

«Da, ženska, dobri pijatelj,» je odgovoril Oarses, stopicajoč po sobi gorindol, «ampak ne tako čisto grda, kakor ti misliš, in prepričaj se boš o tem, ko stopiva na ulico! — Upam, dragi moj prijatelj in Damasip,» je zlobno pridjal, «da boš branil svojo lepo spremljevalko pred napadi in žalitvami!»

Damasip je bil strahopetnež in dobro je to vedel. Zato je bahavo odgovoril:

«Naj le pridejo, naj le kar pridejo! — Dvanajst krat, ako hočejo! — Kaj! — Dober meč in čelada mi zadostujeta, in če me postaviš za mečevo dolžino pred pol manipulna gladiatorjev! Naš patron dobro ve, kaj je močatost, in nihče bolj ne ko on! Čemu neki je izbral ravno Damasipa za to nevarno podjetje? — Če ve za to, ker je prepričan, da je moja roka železo in moja srce hrast.» — in tvoja glava bron! je ponavljal Damasip, ki očitno ni razumel zbadanja. «Ve, prijatelj, plašno srce in slabotna roka in žensko obnašanje gotovo ni sramotno, recimo za moža, ki je rojen od toplih obalah Nila, — ampak mi, mi, ki pijemo tule iz Tibera — presneto godlasta tale pijatelj — mi smo Romulove krvi, rod volkulje in iz potomstva bojnega boga, in nikdar nismo srečnejši.

* Po stari pravljici je volkulja došla Romulo in Remu sinova Martova, bojnega boga. Romulus je pozidal Rim.

ko kadar naše noge stojijo v gorečem boju, kadar naša srca plamptijo ob žvenketu mečev in ščitov in kadar zvenijo naša ušesa od krika zmagovalja. — Pa čuj, kaj je to —?»

Lica so mu strahoma prebledela in hlastno si je spet opasal meč, ki ga je pripasoval med svojim bahavim govorom.

Grozeč, divji krik je zadonel preko bližnjih streh, dvigal se je in padal, kakor se je zdelo, v poletu smrtnega boja in pomenjal, kakor ga je kdo razumel, enemu krvoločno žmago, drugemu pogin brez usmiljenja.

Tudi Oarses je čul krik in prav nič ni bilo v istem trenutku podobno ženski njegovo lice, režeč se v zlobni okrutnosti in hudobnem veselju.

«Stari pretorianci!» je mirno dejal. «Že cel teden sem čakal nanje. — Glej, pogumni vojščak, nocoj bo dela zate in za tvoj meč, in obilo plena in vina in ljubezni in vsega, česar si pozeliš — in vse zastonj in brez vinarja izdatka!»

«Ampak — ni varno, nositi orožja v takih trenutkih!» je hlastnil Damasip ter s prepričanim, plašnim licem in ves onemogel sedel na posteljo. «Razen tega,» je pridjal s smešno dostojanstvenostjo, «se pošten Rimljan ne sme vmešavati v meščansko vojsko!»

Oarses je za trenutek premišljal in prav nič ga ni motil krik, ki je z nova strehno zadonel na ulicah, da se je ubogi Damasip tresel na vseh udih.

Nato pa si je pogladil čelo ter pomirljivo in prepričevalno govoril svojemu sodugu:

«Ali ne vidiš, dragi prijatelj, kako je ravno nocojsnji nemirni večer kakor nalašč za najino podjetje? Če bi bilo mesto mirno, bi vzbudili pozornost, in pešiča le pol tako pogumnih meščanov, kakor si ti, naj pride, služajno mirno — pa nam vse skaz! Toda nocoj ne bo varno hoditi po mestu meščanov ne bo na ulici in hrupnim

pretoriancem se bomo izlahka izognili! — Vrh tega, eno nasilje, med stoterimi, ki se bodo zgodila to noč, bo izginilo in nihče ne bo govoril o njem. Tiste tri, stiri sužnje, ki jih boš imel seboj, bodo imeli za četo te ali one bojujoče se stranke, in tako bo tudi čistiti značaj našega patrona ostal neomadeževan. In če bo v tem dirindaju, kakršnega bomo doživeli nocoj, kriknila ženska — nihče se ne bo zmenil zanjo, če bi si tudi dušo izkricala iz telesa! Le opasi si zopet svoj meč, pogumni junak, pa pojdiva lepo tiho doli na ulico!»

«Ampak — kaj pa bo, če stari pretorianci zmagajo?» je ugovarjal njegov drug in ni kazal mnogo veselja za celo stvar. — «Kaj se bo zgodilo s cezarjem? — In če pade cezar, pade tudi tribun, in kedo naju bo brez škode izvelkel iz zagate?»

«O ti počasni debeloglavec!» ga je smešil Egipčan. «Močen in pугumen v boju kakor lev, — pri posvetu pa boječ, kakor ovca! Ali tako malo poznaš tribuna in misliš, da se bo postavil na stran tistih, ki bodo podlegli? Če je boj na ulicah in upor in če v mestu vre in kipi kakor v mesnem loncu, da najsočnejši kosci vzkipevajo na površje — ali misliš, da ne kuri Placid pod takim loncem? Povem ti, karkoli se zgodi s cezarjem nocoj, jutri bo tribun najprijetljivejši človek v mestu in mogočnejši ko kdaj, in jaz vsaj bi mu ne hotel biti nepokoren!»

Oarsesove besede niso ostale brez vpliva, Damasip je, četudi zelo proti svoji volji, priznal, da si je izmed dveh nevarnosti najbolje izvoliti manjšo.

Iznova si je opasal meč, si nadel bojevit obraz, ko likor mu je to dovoljevalo njegovo strahopetno srce, in je odšel s svojim v žensko preoblečenim tovarišem na ulico, poln dvomov in strahov, kako se bo posrečilo njegovo zlobno podjetje.

(Dalje prihodnje).

